

Tomasz Czapski

[uczeń](#)

[kolekcjoner](#)

Ur. 0.0.1711,

Zm. 0.0.1784, Warszawa

Dane rodziców

Konstancja Gnińska (ur. ? - zm. 1757)

Piotr Jan Czapski (1685- 1736)

Wychowanie i wykształcenie

Podobnie jak jego liczne rodzeństwo, swoją edukację rozpoczął od [nauki w domu](#). Opiekunowie podnosili jego znajomość języków obcych oraz kultury francuskiej. Najprawdopodobniej został wysłany przez rodziców do [kolegium jezuickiego](#) w [Starych Szkotach](#) koło [Gdańska](#).

Etapy kariery dot. edukacji

Pod koniec 1734 roku [wyruszył](#) z [Królewca](#) do [Francji](#), odwiedzając po drodze m.in. [Berlin](#), gdzie zachwyił się jedną z tamtejszych warowni. Po dotarciu do [Paryża](#) zapisał się do jednej akademii rycerskich. Była to prawdopodobnie szkoła znajdująca się w departamencie Yvelines, niedaleko Wersalu. Doskonalił tam m.in. umiejętności fechtunku oraz jazdy konnej, ale także podnosił swoją znajomość francuskiego. Edukacji tam nie ukończył, ponieważ zrezygnował z uczęszczania na zajęcia po 18 miesiącach od ich rozpoczęcia. Poświęcał się przede wszystkim życiu towarzyskiemu. Często jednak odwiedzał biblioteki oraz tamtejsze instytucje naukowe. Być może był to jeden z powodów rozpoczęcia przez niego tworzenia własnych zbiorów. Po powrocie do kraju w 1738 roku osiadł w [Dobrzyniewie](#), a następnie w [Gdańsku](#). Dzięki swoim zainteresowaniom naukowym zgromadził tam bibliotekę liczącą ponad 700 woluminów, pisanych w języku polskim, niemieckim, francuskim, holenderskim, łacińskim oraz czeskim. Tematyka zgromadzonego księgozbioru dotyczyła przede wszystkim filozofii, religii, numizmatyki oraz przyrodoznawstwa. Interesował się także geografią, czego dowodem były liczne mapy Europy, Azji, Ameryki i Afryki ozdabiające wnętrza jego [gdańskiej](#) posiadłości. Współpracował z tamtejszym [Towarzystwem Naukowym](#). Po przeniesieniu się do [Warszawy](#) skupił się na sprawach majątkowych, ale także na wychowaniu swoich dwóch córek, dla których wynajął nauczycieli.

Fakty z życia osobistego

Zastąpił nie tylko jako kolekcjoner czy bibliofil, lecz także jako awanturnik. Prowadził liczne spory z hetmanem Janem Klemensem Branickim oraz ze swoim młodszym bratem [Pawłem Tadeuszem](#).

Żył w [XVIII wieku](#).

Bibliografia

Podmiotowa

1. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa, Archiwum Radziwiłłów, dz. V, sygn. 2484, *Korespondencja*.
2. Archiwum Państwowe, Gdańsk, Akta Starego Miasta Gdańska, 300, 41/ 25, Jan Ansgary Czapski, *Inwentarz pośmiertny*.
3. Biblioteka Czartoryskich, Kraków, MNK, 595, t.4, Tomasz Czapski, *Korespondencja*.

Przedmiotowa

1. K. Ajewski, *Zbiory artystyczne, Biblioteki i Muzeum Ordynacji Krasieńskich w Warszawie : losy, ludzie, znaczenie*, Warszawa, 2004.
2. M. Grońska, *Ekslibrisy – wiadomości zebrane dla kolekcjonerów*, Warszawa, 1992.
3. I. Zatorska, *Les Polonais en France 1696-1795. Bio-bibliographie provisoire*, Varsovie, 2000.
4. K. Ajewski, *Kolekcjonerstwo starosty knyszyńskiego Tomasza Czapskiego. U źródeł Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*, Rocznik Biblioteki Narodowej, 36, 2004.
5. A.R. Chodyński, *Obyczajowość polska w świetle inwentarzy Czapskich herbu Leliwa z pierwszej połowy XVIII wieku*, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, 51, 2003.
6. T. Dachtera, *Tomasz Czapski. Mecenat, pasja czy przypadek?*, Bibliotekarz Zachodniopomorski, 38, 1997.